

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	Dydd Mawrth, 21ain Gorffennaf 2026
Pwnc:	Asesiad Panel Perfformiad - Adroddiad Terfynol ac Ymateb y Cyngor
Aelod(au) Portffolio:	Y Cynghorydd Robin Williams
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Dylan Williams Prif Weithredwr
Awdur yr Adroddiad:	Gwyndaf Parry Rheolwr Strategol Perfformiad a Phrosiectau
Aelodau Lleol:	d/b

A - Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

Ym mis Tachwedd 2025, cymerodd y Cyngor ran mewn Asesiad Panel Perfformiad yn unol â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Wedi'i hwyluso gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC), roedd yr asesiad yn gwerthuso i ba raddau y mae'r Cyngor yn cyflawni ei swyddogaethau, defnyddio ei adnoddau a llywodraethu ei hun yn effeithiol.

Aeth y Cyngor ati'n rhagweithiol i sicrhau bod yr asesiad yn canolbwyntio ar:

- **Y trefniadau ar gyfer cyflawni'r amcanion strategol yng Nghynllun y Cyngor - ydi'r trefniadau yr ydym wedi eu rhoi ar waith yn darparu sicrwydd ein bod ni'n cyflawni Cynllun y Cyngor yn effeithlon?**
- **Ydi'r Cyngor yn gweithio'n effeithiol gyda chymunedau a phartneriaid i gyflawni'r amcanion strategol yng Nghynllun y Cyngor?**

Mae'r Asesiad yn darparu sicrwydd allanol lefel uchel bod Ynys Môn yn perfformio'n dda, ar adeg pan fo'r hinsawdd economaidd yn heriol, a daeth y Panel i'r casgliad bod y Cyngor yn cyflawni ei swyddogaethau yn unol â'r dyletswyddau perfformiad. Mae'r Adroddiad yn cynnwys 8 argymhelliad, ac mae'r cynllun gweithredu (Atodiad 2) yn egluro sut y bydd pob argymhelliad yn cael ei weithredu.

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith adolygu a derbyn y Cynllun Gweithredu sy'n nodi ymateb y Cyngor i'r wyth argymhelliad, fel yr amlinellir yn Atodiad 2.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?

d/b

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'r mater hwn wedi cael ei ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith yn unol â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Gofyniad statudol

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

D/B

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol)

1. Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion hirdymor fel ynys?

Mae'r Asesiad Panel Perfformiad yn cefnogi diwylliant lle mae cynghorau'n barod i gael eu herio, boed o fewn yr awdurdod, neu, fel yn yr achos hwn, yn allanol.

2. A ragwelir y bydd y penderfyniad hwn yn atal costau/dibyniaeth ar y Cyngor yn y dyfodol? Os felly, sut?

Pwrpas yr Asesiad oedd darparu arweiniad ac argymhellion i'r Cyngor er mwyn darparu sicrwydd yn gysylltiedig â'r isod:

"I ba raddau ydym ni'n gwneud defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o'n hadnoddau."

3. A fuom yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, gyda phwy?

Hwyluswyd yr asesiad gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC).

4. A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth gynllunio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai hynny y mae'r penderfyniad yn effeithio'n uniongyrchol arnynt? Eglurwch sut.

Fel rhan o'r asesiad fe wnaeth y Panel gyfweld

- Cynghorwyr
- Uwch Swyddogion
- Staff
- Trigolion
- Busnesau
- Undebau Llafur
- Partneriaid o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

- Cynghorau tref a chymuned / Grwpiau gwirfoddol.

5. Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Cynhelir asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb yn gysylltiedig â gwaith a gwblheir mewn ymateb i'r wyth argymhelliad lle bo'n berthnasol.

6. Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar unrhyw un sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.

D/B

7. Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

D/B

E - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori a beth oedd eu sylwadau?

1. Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (gorfodol)	Mae eu sylwadau wedi cael eu cynnwys yn y Cynllun Gweithredu
2. Swyddog Cyllid / 151	Mae ei sylwadau wedi cael eu cynnwys yn y Cynllun Gweithredu
3. Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Mae ei sylwadau wedi cael eu cynnwys yn y Cynllun Gweithredu
4. AD	
5. Eiddo	
6. TG	
7. Caffael	
8. Sgriwtini	
9. Aelodau Lleol	
10. Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio	Mae'r pwyllgor wedi ystyried yr adroddiad a'r cynllun gweithredu yn ei gyfarfod a gynhaliwyd Ddydd Iau 25 Mehefin 2026 a nodwyd y sylwadau isod: • A4 - diweddariad ar y cynnydd - disgwylir cwblhau adolygiad o drefniadau llywodraethiant erbyn diwedd mis Gorffennaf. • A3 - a oes gan y Cyngor y sgiliau angenrheidiol i arwain prosiectau cyfalaf mawr. A - Mae £1.7m wedi'i ddyrannu ar gyfer y gwaith hwn. • A ddylid sefydlu panel sgriwtini Economaidd? A - Byddwn yn adolygu'r trefniadau sgriwtini i sicrhau bod mesurau priodol ar waith o 2027 ymlaen. • Cyfathrebu - Ystyrir bod y trefniadau presennol yn gadarn. Mae cynllun cyfathrebu mewnol

	newydd wrthi'n cael ei ddatblygu i fynd i'r afael â hyn.
--	--

F - Atodiadau

Adroddiad Terfynol ar yr Asesiad Panel Perfformiad (Atodiad 1) Ymateb y Cyngor (Atodiad 2)

Ff - Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am fwy o wybodaeth)

Pwyllgor Gwaith 17 Gorffennaf 2025 - Asesiad Panel Perfformiad.pdf
--

Adroddiad Asesiad Perfformiad Panel
Cyngor Sir Ynys Môn Tachwedd 2025

Tabl Cynnwys

Cyflwyniad	2
Casgliadau Cyffredinol	3
Y Panel	5
Cwmpas a Dull.....	5
Sefydliad Gwleidyddol.....	6
Sefydliad Corfforaethol.....	7
Heriau Cenedlaethol a Lleol	7
Cryfderau a Meysydd Arloesi	8
Gofyniad Perfformiad: A yw'r cyngor yn arfer ei swyddogaethau'n effeithiol	9
Gofyniad Perfformiad: I ba raddau y mae'r cyngor yn defnyddio ei adnoddau yn economaidd, yn effeithlon ac yn effeithiol	11
Gofyniad Perfformiad: Mae ganddo lywodraethu effeithiol ar waith	15
Trefniadau ar gyfer cyflawni amcanion strategol Cynllun y Cyngor – a yw ein trefniadau yn rhoi sicrwydd ein bod yn cyflawni Cynllun y Cyngor yn effeithlon	17
A yw'r Cyngor yn gweithio'n effeithiol gyda'n cymunedau a'n partneriaid i gyflawni amcanion strategol Cynllun y Cyngor	17
Cydnabyddiaeth	19

1.0 Cyflwyniad

- 1.1 Yn unol â'r dyletswyddau perfformiad dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, comisiynodd Cyngor Sir Ynys Môn Asesiad Perfformiad Panel (APP) drwy Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC).
- 1.2 Cwblhawyd yr asesiad ar y safle dros gyfnod o bedwar diwrnod, a ddaeth i ben ar 13 Tachwedd 2025 drwy gyflwyno adborth i'r Cyngor yn egluro'r prif argymhellion sydd wedi'u cynnwys yn yr adroddiad hwn. Cyhoeddwyd yr adroddiad i'r cyngor ym mis Chwefror 2026.
- 1.3 Cynhaliwyd yr asesiad yn seiliedig ar y ddogfen gwmpasu y bu i'r Cyngor gytuno arni a methodoleg APP CLILC, a ddatblygwyd gyda'r sector. Mae methodoleg APP CLILC yn darparu fframwaith cyffredinol i'r panel: nid yw pob trywydd holi wedi'u pennu'n bendant, ond maent yn rhoi arweiniad i'r panel ar y meysydd y gellid eu harchwilio i fodloni'r ddyletswydd statudol. Fodd bynnag, dylai'r graddau y mae'r panel yn archwilio'r meysydd hynny fod yn gymesur â chwmpas y Cyngor ond yn ddigonol i'r panel allu dod i gasgliad.
- 1.4 Yn unol â'r canllawiau statudol, nid archwiliad nac arolygiad yw'r APP ac nid yw'n ceisio dyblygu'r gwaith a wneir gan rheoleiddwyr a chyrff eraill. Er bod y panel wedi cynnal asesiad corfforaethol, nid oedd yr asesiad hwn yn un trylwyr a dylid ei ystyried ochr yn ochr â ffynonellau sicrwydd eraill fel hunanasesiad y Cyngor ei hun, adolygiadau archwilio mewnol ac adolygiadau archwilio a rheoleiddio allanol.
- 1.5 Wrth baratoi ar gyfer yr APP, bu i'r Cyngor fesur cwmpas eu gofynion er mwyn sicrhau bod yr asesiad yn cynnig y mwyaf o werth ac yn cael yr effaith fwyaf bosib ar y Cyngor. Mae'r meysydd penodol roedd y Cyngor eisiau canolbwyntio arnynt i'w gweld ym mharagraff 4.2.
- 1.6 Mae'r adroddiad hwn yn rhoi trosolwg cryno o gasgliadau'r panel a adroddir yn ôl eithriadau.

Crynodeb Gweithredol

2.0 Casgliad Cyffredinol

- 2.1 Ar y cyfan, yng nghyd-destun cefndir economaidd heriol, daeth y panel i'r casgliad bod y Cyngor yn arfer ei swyddogaethau yn unol â'r dyletswyddau perfformiad a amlinellir yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021. Mae'r Cyngor yn dangos mesurau llywodraethu cadarn, perthnasoedd adeiladol rhwng Aelodau a Swyddogion, a llwybr gwelliant pendant ers 2018. Mae'r llwybr hwn yn galluogi'r Cyngor i hyrwyddo ei waith da yn ogystal â magu'r hyder y mae ei angen i gyfleu ei rôl fel arweinydd dibynadwy ar gyfer yr ynys, sy'n canolbwyntio ar yr ardal leol.
- 2.2 Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn wynebu pwysau ariannol sy'n fwyfwy cyfyngol a heriau di-baid o ran y gweithlu, sy'n tanlinellu'r angen i drawsnewid y sefydliad ar fyrder. Mae'r panel yn argymhell ehangu effaith Bwrdd y Rhaglen Wella a Moderneiddio drwy gynllun moderneiddio trawsbynciol lefel uchel sy'n cefnogi'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Bydd hyn yn magu gwydnwch ac yn galluogi'r Cyngor i addasu i gyfyngiadau ariannol yn ogystal â manteisio ar gyfleoedd am dwf cynaliadwy.
- 2.3 Daeth datblygiad economaidd i'r amlwg fel blaenoriaeth bwysig. Dylai'r Cyngor gyfleu naratif economaidd grymus a datblygu strategaeth economaidd uchelgeisiol sy'n manteisio ar gyfleoedd cenedlaethol arwyddocaol fel gorsaf bŵer niwclear SMR Wylfa, Porthladd Rhydd Ynys Môn a'r Ganolfan Ddata AI arfaethedig. Bydd cysylltu'r naratif hwn â monitro perfformiad a Dangosyddion Perfformiad Allweddol yn atgyfnerthu atebolrwydd ac yn dangos cynnydd ar flaenoriaethau strategol.
- 2.4 Mae gweithio mewn partneriaeth, yn enwedig gyda'r sector gwirfoddol, yn gryfder nodedig i'r cyngor. Er mwyn sicrhau'r effaith fwyaf posibl, dylai'r cyngor nawr ddyfnhau cydweithio rhanbarthol i ddylanwadu a llunio'r amodau sy'n angenrheidiol ar gyfer adnewyddu economaidd hirdymor. Gyda chyfleoedd mawr yn dod i'r amlwg, gan gynnwys datblygiad SMR Wylfa, Porthladd Rhydd Ynys Môn a mentrau twf ehangach Gogledd Cymru, bydd angen i'r cyngor fynnu ei flaenoriaethau'n hyderus o fewn cynlluniau rhanbarthol. Bydd cryfhau'r partneriaethau hyn yn helpu i sicrhau bod anghenion Ynys Môn yn cael eu cydnabod, cynnal momentwm y tu ôl i'w huchelgeisiau economaidd, ac atgyfnerthu rôl y cyngor fel arweinydd dylanwadol sy'n seiliedig ar le.
- 2.5 Gyda'i gilydd, daeth y panel i'r casgliad bod Ynys Môn mewn sefyllfa gref i adeiladu ar ei chynnydd ac ymateb yn effeithiol i'r heriau sydd o'i blaen. Mae'r cyngor yn elwa o lywodraethu cadarn, gweithlu ymgysylltiedig, partneriaethau uchel eu parch, a synnwyr clir o hunaniaeth sy'n seiliedig ar le. Fodd bynnag, mae pwysau ariannol, newid demograffig, prinder gweithlu a graddfa'r cyfleoedd economaidd sy'n dod i'r amlwg yn golygu y bydd cam nesaf taith y cyngor yn gofyn am arweinyddiaeth hyderus, moderneiddio cyflymach, a mynegiant cliriach o'i uchelgeisiau hirdymor.
- 2.6 Drwy weithredu'r argymhellion a nodir yn yr adroddiad hwn, cryfhau hyder sefydliadol, datblygu cynllun moderneiddio lefel uchel, mynegi strategaeth

economaidd uchelgeisiol, mireinio monitro perfformiad, a dyfnhau cydweithio rhanbarthol, mae'r panel yn gobeithio y gall y cyngor wella ei wydnowch a chynyddu ei effaith. Bydd hyn yn galluogi'r sefydliad i hyrwyddo ei gyflawniadau yn fwy hyderus, arwain adnewyddu economaidd, a chyflawni canlyniadau cynaliadwy, hirdymor i drigolion a chymunedau Ynys Môn.

3.0 Y Panel

3.1 Comisiynwyd y cymheiriaid canlynol gan CLILC i gynnal yr asesiad. Cytunwyd ar y detholiad o gymheiriaid yn ôl disgrisiwn y Cyngor, ar sail addasrwydd eu sgiliau a'u profiad:

- Cadeirydd Annibynnol: Emlyn Dole (Cyn Arweinydd Cyngor: Cyngor Sir Gâr)
- Uwch Aelod y Cymheiriaid: Catrin M S Davies (Aelod Cabinet: Cyngor Sir Ceredigion)
- Uwch Swyddog y Cymheiriaid: Rob Thomas (Prif Weithredwr: Cyngor Bro Morgannwg)
Cymar o'r Sector Cyhoeddus, Preifat neu Wirfoddol Ehangach: Sara Powys (Ymgynghorydd)

Cefnogwyd y panel gan Joseph Lewis (Uwch Swyddog Polisi: Gwella).

4.0 Cwmpas a Dull

4.1 Roedd gofyn i'r panel asesu i ba raddau y mae'r Cyngor:

- Yn arfer ei swyddogaethau'n effeithiol;
- Yn defnyddio ei adnoddau'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol; ac
- Yn gweithredu mesurau llywodraethu effeithiol i sicrhau'r uchod.

4.2 Nododd y Cyngor y cwestiynau canlynol i'r panel eu hystyried fel rhan o'r asesiad:

- a. Trefniadau ar gyfer cyflawni amcanion strategol Cynllun y Cyngor – a yw'n trefniadau ni'n cynnig sicrwydd ein bod yn cyflawni Cynllun y Cyngor yn effeithlon?**
- b. A yw'r Cyngor yn gweithio'n effeithiol gyda'n cymunedau a'n partneriaid i gyflawni amcanion strategol Cynllun y Cyngor?**

4.3 Fel rhan o'r asesiad, cynhaliodd y panel adolygiad o ddogfennau, data, adroddiadau allanol a gwybodaeth berthnasol arall y Cyngor. Roedd y rhan honno o'r adolygiad a gynhaliwyd ar y safle'n cynnwys cyfres o gyfarfodydd unigol a grwpiau ffocws gyda'r budd-ddeiliaid canlynol:

- Arweinydd y Cyngor a'r Cabinet
- Y Prif Swyddog Gweithredol a'r Tîm Arweinyddiaeth, gan gynnwys y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151
- Penaethiaid Gwasanaeth a Swyddogion Allweddol y Cyngor
- Aelodau o'r Gwrthbleidiau
- Cynrychiolwyr Staff
- Undebau Llafur
- Y Fforwm Fusnes
- Y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC)
- Prif Swyddogion Gweithredol Rhanbarthol
- Cadeirydd/Is-gadeirydd: Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
- Cadeirydd/Is-gadeirydd: Pwyllgorau Sgriwtini

- Trigolion
- Cynrychiolwyr Cyngorau Tref a Chymuned

5.0 Trefniadaeth Wleidyddol

5.1 Adeg Asesiad Perfformiad y Panel, dyma oedd cyfansoddiad y Cyngor:

Enw'r Grŵp	Nifer
Plaid Cymru	20
Llafur	3
Y Grŵp Annibynnol	4
Annibynwyr Môn	8
Cyfanswm	35

5.2 Adeg Asesiad Perfformiad y Panel, dyma oedd cyfansoddiad Bwrdd Gweithredol y Cyngor:

Swydd	Enw	Ymlyniad Gwleidyddol
Arweinydd a Deilydd Portffolio Datblygu Economaidd	Y Cyngorydd Gary Pritchard	Plaid Cymru
Dirprwy Arweinydd a Deilydd Portffolio Cyllid, Busnes Corfforaethol a Phrofiad y Cwsmer	Y Cyngorydd Robin Wyn Williams	Plaid Cymru
Deilydd Portffolio Gwasanaethau Plant, Pobl Ifanc a Theuluoedd	Y Cyngorydd Dyfed Wyn Jones	Plaid Cymru
Deilydd Portffolio Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	Y Cyngorydd Nicola Roberts	Plaid Cymru
Deilydd Portffolio Gwasanaethau Oedolion	Y Cyngorydd Neville Evans	Plaid Cymru
Deilydd Portffolio Priffyrdd, Gwastraff a Newid Hinsawdd	Y Cyngorydd Ieuan Williams	Y Grŵp Annibynnol
Deilydd Portffolio Tai a Diogelwch Cymunedol	Y Cyngorydd Carwyn Elias Jones	Plaid Cymru
Deilydd Portffolio Hamdden, Twristiaeth a Morwrol	Y Cyngorydd Alun Roberts	Plaid Cymru
Deilydd Portffolio Addysg a'r Gymraeg	Y Cyngorydd Dafydd Roberts	Y Grŵp Annibynnol

5.3 Mae gan y Cyngor y Pwyllgorau Craffu canlynol;

- Pwyllgor Craffu Corfforaethol

- Pwyllgor Craffu Partneriaeth ac Adfywio

Cefnogir y rhain gan dri phanel thematig sy'n canolbwyntio ar Addysg, Gwasanaethau Cymdeithasol ac Adnoddau.

6.0 Trefniadaeth Gorfforaethol

6.1 Prif Weithredwr y Cyngor yw Dylan Williams

6.2 Mae'r Prif Weithredwr yn arwain Tîm Arweinyddiaeth sy'n cynnwys:

- Y Prif Weithredwr
- Y Dirprwy Brif Weithredwr
- Y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) a'r Swyddog Monitro
- Y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog Adran 151
- Y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc
- Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol

6.3 Gweledigaeth y Cyngor yw "Creu Ynys Môn fydd yn iach a llewyrchus lle gall bobl ffynnu".

7.0 Heriau Cenedlaethol a Lleol

7.1 Mae'r Cyngor yn gweithredu o fewn amgylchedd cymhleth a newidiol, gyda phwysau cenedlaethol a lleol yn dylanwadu arno. Ar lefel genedlaethol, mae'r cyfyngiadau ariannol parhaus ar draws llywodraeth leol Cymru yn cynnig heriau sylweddol i gynaliadwyedd hirdymor. Mae'r Setliad Llywodraeth Leol yn parhau i fod yn un o benderfynyddion hanfodol sefyllfa ariannol y Cyngor, ond mae rhagolwg y sector cyfan yn cael ei nodweddu gan gyllidebau mwy tynn, mwy o alw am wasanaethau, a phwysau chwyddiannol sy'n effeithio ar gostau craidd. Mae'r ffactorau hyn yn tanlinellu'r angen am drawsnewidiad rhagweithiol a chynllunio ariannol cadarn i gynnal gwydnwch ac ansawdd gwasanaethau.

7.2 Yn lleol, mae tueddiadau demograffig yn rhoi pwysau ychwanegol ar wasanaethau. Mae poblogaeth sy'n heneiddio yn cynyddu'r galw am ofal cymdeithasol i oedolion, ac mae heriau recriwtio yn effeithio gallu'r Cyngor i sicrhau a chadw aelodau staff medrus mewn swyddi allweddol. Mae amodau economaidd hefyd yn cyflwyno darlun cymysg: er bod cyfleoedd strategol fel datblygiad niwclear Wylfa a Phorthladd Rhydd Ynys Môn yn cynnig cyfleoedd am dwf, rhaid cydlynu'r cynllunio, buddsoddiad ac ymgysylltiad â phartneriaid er mwyn gwireddu eu manteision yn llawn.

7.3 Mae cludiant a chysylltedd yn parhau i fod yn themâu sy'n codi dro ar ôl tro gan y Cyngor a budd-ddeiliaid fel ei gilydd. Mae isadeiledd cyfyngedig a chyfyngiadau cysylltedd yn peryglu datblygiad economaidd sydd ar y gweill a mynediad at wasanaethau, gan atgyfnerthu pwysigrwydd cydweithrediad rhanbarthol i sicrhau buddsoddiad mewn gwelliannau cludiant.

- 7.4 Yn y cyd-destun hwn, rhaid i'r Cyngor gydbwyso pwysau gweithredol uniongyrchol â'r angen i roi ei hun mewn sefyllfa i gyflawni llwyddiant hirdymor. Bydd cryfhau gwydnwch sefydliadol, cyflymu moderneiddio, a manteisio ar gyfleoedd strategol yn hanfodol er mwyn lliniaru risgiau a chyflawni canlyniadau cynaliadwy ar gyfer trigolion Ynys Môn.

8.0 Cryfderau a Meysydd Arloesi

- 8.1 Nododd y panel feysydd cryfder ar draws y cyngor, gan gynnwys tystiolaeth glir o welliant a datblygiad sefydliadol yr oedd y panel yn teimlo a gyfrannodd at gadernid y sefydliad a'i allu i ymdopi â newidiadau yn y dyfodol. Gweithlu cryf ac angerddol, sy'n rhannu ymdeimlad o hunaniaeth y cyngor, ac sydd wedi ymrwymo i ddarparu gwasanaethau o ansawdd uchel i drigolion yr ynys.
- 8.2 Gwnaeth partneriaethau lleol cryf y cyngor argraff hefyd ar y panel, yn enwedig gyda'r sector gwirfoddol, rhywbeth y mae'r cyngor wedi'i ddangos yn ei Gynllun Llunio Lleoedd, a ddatblygwyd ar y cyd â Medrwn Môn, gan alluogi fframwaith o'r gwaelod i fyny ar gyfer nodi blaenoriaethau lleol a sirol.

Astudiaeth Achos: Ymarfer sy'n Seiliedig ar Drawma

Mae Ynys Môn wedi bod yn rhan o brosiectau a rhaglenni ystyriol o drawma a chodi ymwybyddiaeth o Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentynod (ACE) ers nifer o flynyddoedd. Mae'r rhain yn cynnwys Rhaglen Camau Cynnar Gyda'n Gilydd yr Heddlu a Phartneriaid a chymryd rhan mewn prosiect peilot aml-safle yn holi am ACE mewn Meddygfeydd Teulu yn 2018, dan arweiniad Iechyd Cyhoeddus Cymru a Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr. Mae Cynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Gwynedd ac Ynys Môn ar gyfer 2023-28 yn ymrwymo'r BGC i fod yn ystyriol o drawma a chodi ymwybyddiaeth yn y system am effeithiau ACE a thrawma ar blant a phobl ifanc, a'r cyfleoedd i atal hyn rhag digwydd, lliniaru'r risgiau a mynd i'r afael â niwed.

Trosolwg o'r Canfyddiadau

9.0 Gofyniad Perfformiad: Mae'n arfer ei swyddogaethau'n effeithiol

- 9.1 Daeth adolygiad y panel o'r adroddiadau rheoleiddio dros y pedair blynedd ddiwethaf, a chyfweliadau ar y safle, i'r casgliad bod tystiolaeth yn dangos bod y Cyngor yn arfer ei swyddogaethau statudol yn effeithiol. Mae'r panel wedi cyflwyno nifer o argymhellion sy'n canolbwyntio ar feysydd anstatudol, ymdrechion moderneiddio a datblygu economaidd y Cyngor yn benodol, y mae'n credu y byddant yn helpu'r Cyngor i fodloni ei amcanion corfforaethol.
- 9.2 Gwelodd y panel dystiolaeth glir o'r daith wella y mae'r cyngor wedi bod arni ers 2018, a theimlai y dylai'r cyngor fod yn fwy hyderus wrth amlygu ei waith arfer da, gan atgyfnerthu ei werth corfforaethol o hyrwyddo'r cyngor a'r ynys. Cydnabu'r panel fod profiad hanesyddol y cyngor o gael ei roi o dan Fwrdd Adfer gan Weinidogion Cymru wedi cyfrannu'n ddealladwy at ddiwylliant sefydliadol gofalus, gyda swyddogion ac aelodau weithiau'n betrusgar i hyrwyddo eu cyflawniadau. Fodd bynnag, mae'r cynnydd a ddangoswyd trwy ganfyddiadau rheoleiddio diweddar ac adborth gan randaliad yn dangos bod y cyngor bellach mewn sefyllfa dda i gyfleu ei gryfderau yn fwy rhagweithiol a hyderus.
- 9.3 Roedd y panel yn ystyried bod gan y Cyngor gyfle i gyfleu naratif mwy eglur a grymus sy'n mynd i'r afael â heriau demograffig ac yn pennu gweledigaeth uchelgeisiol ar gyfer y dyfodol, wedi'i seilio ar fodel gweithredu ddiffiniedig ar gyfer y dyfodol. Dylai'r naratif hwn fanteisio ar gyfleoedd economaidd yr ynys, y mae'r Cyngor wedi bod yn rhan o'u datblygu, a hunaniaeth gref yr ynys, gan feithrin ymddiriedaeth, dangos atebolrwydd, a dwysau ymgysylltiad cymunedol. Drwy rannu ei gyflawniadau, ei heriau a'i uchelgeisiau at y dyfodol yn effeithiol, gall y Cyngor helpu trigolion i ddeall gwerth ei waith ac effaith ei benderfyniadau. Bydd naratif cadarn hefyd yn atgyfnerthu rôl y Cyngor fel arweinydd sy'n canolbwyntio ar yr ardal leol ac fel conglaen ar gyfer buddsoddiad a phartneriaeth.

Moderneiddio

- 9.4 Fel y nodwyd ym mharagraff 10.4, mae'r Cyngor wedi defnyddio £10.2 miliwn o'i gronfeydd wrth gefn dros y tair blynedd diwethaf i fantoli ei gyllideb. Mae hyn yn tanlinellu'r heriau cynaliadwyedd y mae'r Cyngor, a llywodraeth leol yn fwy eang, yn eu hwynebu heb drawsnewidiad sefydliadol sylweddol. Fel y nodir hefyd yn 10.2, mae sefyllfa'r cyngor o ran ei gronfeydd wrth gefn yn parhau i fod yn iach o'i gymharu â sefyllfa'r sector ehangach. Er bod unrhyw ddibyniaeth ar gronfeydd wrth gefn yn amlwg yn anghynaliadwy yn y tymor canolig i'r tymor hir, mae'n cynrychioli cyfle i'r panel sy'n sensitif i amser i fuddsoddi yn y meysydd strategol a fydd yn cefnogi'r cyngor i wireddu ei fodel gweithredu targed.
- 9.5 Nododd y panel fod Bwrdd Rhaglen Wella a Moderneiddio'r Cyngor yn hyrwyddo amrywiaeth o fentrau cadarnhaol, sy'n arwydd o ymagwedd ragweithiol tuag at drawsnewid. Bydd datblygu ar y cynnydd hwn yn hanfodol i lunio model gweithredu ar gyfer y dyfodol sy'n cefnogi gwydnwch, cynaliadwyedd ariannol, a chyflawni amcanion strategol.

- 9.6 Mae gan y Cyngor gyfle i gryfhau'r rhaglen hon drwy gysylltu ei fodel gweithredu ar gyfer y dyfodol yn bendant â'i weledigaeth hirdymor. Drwy fapio uchelgeisiau Trawsnewid a moderneiddio'r cyngor yn erbyn ffyrdd o weithio yn y dyfodol, gall sicrhau ei fod yn parhau i fod mewn sefyllfa dda i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus o ansawdd uchel ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.
- 9.7 Dylid cydweddu'r cynllun moderneiddio hwn yn agos â Chynllun Ariannol Tymor Canolig y Cyngor sydd wrthi'n datblygu, sy'n pennu themâu a blaenoriaethau allweddol ar gyfer newid. Dylai'r cynllun fod yn un lefel uchel a thrawsbynciol, a dylai model gweithredu'r Cyngor ar gyfer y dyfodol fod yn greiddiol iddo.
- 9.8 Er bod y Cyngor wrthi'n recriwtio ar gyfer swyddi strategol allweddol adeg asesiad y panel, dylai barhau i sicrhau fod ganddo'r gallu corfforaethol i fanteisio ar gyfleoedd newydd a datblygu ei raglen drawsnewid ar frys ac yn hyderus.

Yr Economi

- 9.9 Bu i'r panel ganfod Cyngor â synnwyr pendant o'i heriau, gyda'r rhai a oedd yn ymwneud â'r gyllideb a demograffeg yn dod fwyaf i'r amlwg. Roedd y rhai a gyfwelwyd yn pwysleisio'n gyson yr ymdeimlad bod y Cyngor wedi cyrraedd 'croesffordd' o ran demograffeg a'r economi, a bod hyn i'w deimlo ar hyd a lled yr ynys, ond yn fwyaf dwys yn y gogledd. Bu i'r panel gydnabod bod Uwch Arweinwyr y Cyngor, yn gorfforaethol ac yn wleidyddol, yn cydnabod yn glir y byddai datblygiad economaidd y sir yn hanfodol ar gyfer llunio ei dyfodol a gwireddu gweledigaeth ac amcanion strategol y Cyngor.
- 9.10 Bu i'r panel gydnabod y gwaith y mae'r Cyngor yn ei wneud ar yr economi drwy ei gynlluniau a'i raglenni strategol allweddol. Fodd bynnag, teimlai fod gan y cyngor gyfle nawr i ddefnyddio datblygiadau cenedlaethol arwyddocaol diweddar i gryfhau ei weledigaeth economaidd a sicrhau bod 'edau aur' economaidd cliriach yn rhedeg drwy ei gynlluniau strategol ac yn llywio'r dangosyddion perfformiad allweddol o fewn y Cerdyn Sgorio Corfforaethol.
- 9.11 Er enghraifft, mae Strategaeth Rheoli Cyrchfan y Cyngor yn mynegi gweledigaeth gadarn am "economi ymwelwyr sy'n empathetig i ymdeimlad o le'r ynys." Er bod yr uchelgais yn glir, nid oedd y panel yn siŵr a oedd y Cyngor i gyd yn rhannu'r weledigaeth hon, a nododd fod diffyg Dangosyddion Perfformiad Allweddol perthnasol o fewn y Cerdyn Sgorio Corfforaethol yn gysylltiedig â chyflawniad y Cynllun Rheoli Cyrchfan.
- 9.12 Fel mae'r cyngor yn cydnabod, mae Llywodraeth Leol yn gweithredu fel cynullwyr lle, gan lunio'r amodau ar gyfer twf trwy eu swyddogaethau cynllunio a chefnogi datblygiad seilwaith trafnidiaeth, ynni a digidol sy'n galluogi busnesau i ffynnu. Fodd bynnag, fel sydd hefyd yn amlwg, mae gallu Cynghorau i yrru twf cynhwysol yn cael ei lunio gan ffactorau systemig rhyngddibynnol sydd allan o reolaeth unrhyw gorff sengl, ac mae Cynghorau'n gweithredu mewn amgylcheddau deinamig a phenodol i'r cyd-destun, gan gydbwyso blaenoriaethau lleol â strategaethau rhanbarthol, cyfyngiadau adnoddau, a disgwyliadau Llywodraethau Cymru a'r DU.

9.13 Bydd cydnabod y dylanwadau ehangach hyn yn cefnogi'r cyngor i sicrhau bod ei ddangosyddion perfformiad allweddol nid yn unig yn adlewyrchu blaenoriaethau sefydliadol mewnol ond hefyd yn gosod y cyngor mewn sefyllfa dda i ymateb i gyfleoedd a chyfyngiadau allanol. Trwy alinio mesurau perfformiad â'r amodau ehangach sy'n galluogi twf lleol, megis cydweithio rhanbarthol effeithiol, trefniadau ariannu symlach ac arweinyddiaeth gref sy'n seiliedig ar le, gall y cyngor atgyfnerthu ei naratif strategol a dangos yn well sut mae ei Gerdyn Sgôr Corfforaethol yn cyfrannu at wydnwch economaidd hirdymor a thwf cynhwysol ar gyfer yr ynys.

9.14 Argymhellion

1	Dylai'r Cyngor chwilio am gyfleoedd i atgyfnerthu a datblygu ei rôl fel arweinydd sy'n canolbwyntio ar yr ardal leol ymhellach, gan hyrwyddo a chefnogi ei weledigaeth hirdymor ar gyfer yr ynys drwy geisio cryfhau ei ddull o gyfathrebu ac ymgysylltu, gan ganolbwyntio'n benodol ar hyrwyddo ei waith da.
2	Dylai'r Cyngor ddatblygu cynllun moderneiddio clir a chydlynol sy'n pennu ei themâu a'i flaenoriaethau allweddol ar gyfer newid. Dylai'r Cynllun: • Fod yn gynllun lefel uchel trawsbynciol ar draws y sefydliad, a • Chefnogi a sicrhau adnoddau drwy'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig, ac yn ei dro, • Sicrhau cynaliadwyedd ariannol hirdymor y sefydliad.
3	Er mwyn cefnogi arweinyddiaeth sy'n canolbwyntio ar yr ardal leol a'i amcanion strategol mewn perthynas â'r economi, dylai'r Cyngor ddatblygu strategaeth ddatblygu economaidd uchelgeisiol sy'n tynnu sylw at gryfderau, cyfleoedd, a blaenoriaethau'r ardal ar gyfer twf. Dylai'r Cyngor adlewyrchu'r risgiau a'r cyfleoedd sy'n gysylltiedig ag economi'r ynys yn ei Gofrestr Risgiau Gorfforaethol.
4	Dylai'r Cyngor gynyddu ei allu a'i wydnwch i gyflawni prosiectau a thrawsnewid y ffordd y darperir gwasanaethau, a hynny mewn cydweddiad llwyr â Chynllun y Cyngor, Risgiau Strategol a'r rhaglen Drawsnewid, drwy wreiddio arferion da mewnol sydd eisoes yn bodoli fel y mentrau cynyddu gallu gofal cymdeithasol.

10.0 Gofyniad Perfformiad: Y graddau y mae'r Cyngor yn defnyddio'i adnoddau'n ddarbodus, yn effeithiol ac yn effeithlon

10.1 Ar y cyfan, daeth y panel i'r casgliad bod y Cyngor yn rheoli ei adnoddau economaidd yn effeithiol er gwaethaf yr heriau sylweddol sy'n gyffredin i bob Cyngor yng Nghymru. Er bod mesurau llywodraethu a dealltwriaeth o'r sefyllfa tymor canolig yn gadarn, mae yna berygl y bydd diffyg fframwaith cytûn ar gyfer y tymor hirach yn

tanseilio gwydnwch y Cyngor yn y dyfodol, a dylai brysuro gyda'i ymdrechion yn y maes hwn.

- 10.2 Bu i Gyngor Sir Ynys Môn gychwyn 2025/26 mewn sefyllfa ariannol eithaf cadarn, ond un sy'n tynhau. Balansau cyffredinol y Cyngor ar ddechrau 2025/26 oedd £18.166 miliwn, sydd gyfwerth â thua 9.77% o gyllideb net y Cyngor.
- 10.3 Nododd y panel fod y Cyngor wedi dod â'r flwyddyn ariannol i ben gyda thanwariant o £3.873 miliwn, sy'n cryfhau'r cronfeydd wrth gefn ymhellach.
- 10.4 Fodd bynnag, nododd y panel hefyd fod y Cyngor wedi defnyddio £10.7 miliwn o'i gronfeydd wrth gefn dros y tair blynedd diwethaf i fantoli cyllidebau, sy'n pwysleisio her y Cyngor o ran cynaliadwyedd a'r angen am strategaeth gynhwysfawr i drawsnewid gwasanaethau.
- 10.5 Ar gyfer 2025/26, pennodd y Cyngor gyllideb refeniw net o £195.443 miliwn, a ariannwyd gan £135.881 miliwn o Gyllid Allanol Cyfun, £57.102 miliwn o Dreth y Cyngor (gan gynnwys y premiwm) a gan ddefnyddio £2.460 miliwn o Gronfeydd wrth Gefn Cyffredinol.
- 10.6 Mae monitro'r gyllideb ar gyfer Chwarter 1 (Ebrill i Fehefin) 2025/26 yn awgrymu y rhagwelir tanwariant o £1.551 miliwn (0.79%), sy'n adlewyrchu cryfder parhaus yn y cyllidebau corfforaethol yn sgil mwy o enillion ar fuddsoddiadau a chostau benthyca is.
- 10.7 Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) yn rhagweld pwysau pellach o £7.3 miliwn yn 2026/27 a £1.3 miliwn yn 2027/28, a thybio twf Cyllid Allanol Cyfun o 2% a chynnydd o 5% yn Nhreth y Cyngor, yn y ddwy flynedd. Awgryma hyn i'r panel fod parhau i ddibynnu ar gronfeydd wrth gefn neu godiadau treth uwch na chwyddiant yn annhebygol o fod yn gynaliadwy heb drawsnewid neu ail-ddylunio gwasanaethau.

Staff

- 10.8 Nododd y panel gydnabyddiaeth gadarn a chyson ymysg Uwch Dîm Arweinyddiaeth a Chabinet y Cyngor o rôl hanfodol y staff yn y gwaith o alluogi'r sefydliad i gyflawni ei amcanion strategol.
- 10.9 Bu i'r panel gydnabod bod y Cyngor yn wynebu nifer o'r un heriau recriwtio â gweddill y sector. Nododd y panel hefyd bod y Cyngor yn wynebu heriau ychwanegol oherwydd ei leoliad daearyddol, her ddemograffig gyfarwydd iawn yn sgil pobl ifanc yr ynys yn allfudo, a'r angen am ofynion iaith Gymraeg mewn swyddi rheng flaen a swyddi strategol allweddol.
- 10.10 Nododd y panel bod Uwch Dîm Arweinyddiaeth y Cyngor yn amlwg yn cydnabod yr heriau recriwtio hyn, a gwnaeth sylw o'r gwaith cadarnhaol y mae'r Cyngor yn rhan ohono i sefydlu llwybrau hyfforddiant a datblygiad pendant tuag at swyddi allweddol, drwy fentrau fel Dyfodol Môn.
- 10.11 Nododd y panel fod gan y Cyngor brosesau ar waith i ymgysylltu ei staff, gan gynnwys arolygon staff, cyfarfodydd adrannol a grwpiau trawsadrannol, fel Fforwm Môn, sy'n hwyluso'r gwaith o rannu gwybodaeth ac arferion da ac yn galluogi unigolion i godi pryderon a chynnig atebion.

- 10.12 Bu i'r panel gyfarfod ag amryw o aelodau staff drwy grwpiau ffocws a drefnwyd gan y Cyngor. Ar y cyfan, teimlai'r panel fod gan staff y Cyngor ymdeimlad amlwg o falchder ynglŷn â gweithio i'r Cyngor, a dealltwriaeth o brif ddiben y Cyngor.
- 10.13 Awgrymodd yr aelodau staff fod y Cyngor yn elwa ar Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) eithaf amlwg ac agored. Ond roeddent hefyd yn teimlo y gallai'r sefydliad elwa ar ddulliau cyfathrebu mewnol mwy rheolaidd, fel newyddlenni, gwybodaeth ar y fewnwyd, a nodiadau briffio wedi'u targedu. Byddai'r rhain oll yn darparu llif gwybodaeth mwy cyson ac yn lleihau ansicrwydd.
- 10.14 Roedd adborth gan y staff hefyd yn nodi bod heriau recriwtio di-baid ar lefel strategol yn amlwg wrth ddarparu gwasanaethau rheng flaen. Roedd y staff yn cydnabod bod hyn yn risg bellach i gynaliadwyedd gwasanaethau'r Cyngor, ac yn faes o ddiffyg cydweddiad rhwng gallu sefydliadol ac uchelgeisiau strategol y Cyngor.

Undebau Llafur

- 10.15 Bu i'r panel hefyd gyfarfod â chynrychiolwyr yr Undebau Llafur a gydnabyddir gan y Cyngor. Ar y cyfan, teimlai'r cynrychiolwyr y gallai'r Cyngor fod yn gwneud mwy i fodloni egwyddorion Partneriaeth Gymdeithasol, a mwy i ymgysylltu ag Undebau Llafur ar faterion polisi, yn enwedig mewn perthynas ag ysgolion, y gweithlu, ac ymgysylltiad mwy ystyrlon ac amserol o ran y gyllideb.

5	Dylai'r Cyngor gryfhau ei ddulliau cyfathrebu ac ymgysylltu mewnol drwy ddatblygu ar feysydd o arfer dda.
---	---

Trigolion

- 10.16 Yn ystod ei ymweliad â'r safle, ymgysylltodd y panel â'r trigolion drwy grŵp ffocws a drefnwyd gan y Cyngor. Amlygodd y trigolion newid demograffig fel her ddifrifol, yn enwedig yr angen i gadw pobl ifanc ar yr ynys. Gwelwyd hyn yn hanfodol ar gyfer cynnal gwasanaethau lleol pwysig (fel clybiau ieuenctid), yr economi lleol a meithrin gweithlu'r dyfodol. Nododd y trigolion fod cyfleoedd cyflogaeth cyfyngedig a chysylltedd cludiant yn dylanwadu ar allfudo.
- 10.17 Pwysleisiodd y trigolion bwysigrwydd y Gymraeg a chyfleoedd dysgu, gan gydnabod rôl y Cyngor o ran hyrwyddo'r defnydd o'r iaith a'i gysylltiad â chyfranogiad economaidd a rhwystrau i gyflogaeth. Nododd y panel ymdeimlad cryf o falchder cymunedol a pherthyn, ac roedd yn ystyried hyn yn ased sylweddol i'r Cyngor.
- 10.18 Mynegodd y trigolion gydnabyddiaeth amlwg o waith y Cyngor a'i bartneriaethau, yn enwedig gyda'r trydydd sector. Fodd bynnag, bu iddynt awgrymu y gellid cryfhau'r dulliau cyfathrebu ac ymgysylltu drwy fynd ati i dargedu'n benodol a bod yn fwy rhagweithiol. Er y cydnabuwyd fod porth ymgynghori ar-lein y Cyngor yn fuddiol, teimlai'r trigolion y byddai dulliau ychwanegol – fel ymgysylltiad wyneb yn wyneb a mwy o ddefnydd o'r cyfryngau cymdeithasol – yn ei wneud yn fwy cynhwysol ac effeithiol, yn enwedig wrth geisio cyrraedd cynulleidfaoedd iau.

- 10.19 Cododd y trigolion bryderon hefyd am natur fyr dymor y penderfyniadau, gan nodi y byddai rhoi mwy o bwyslais ar gynllunio hirdymor a chynaliadwyedd yn helpu'r Cyngor i fynd i'r afael â heriau'r dyfodol yn fwy effeithiol.

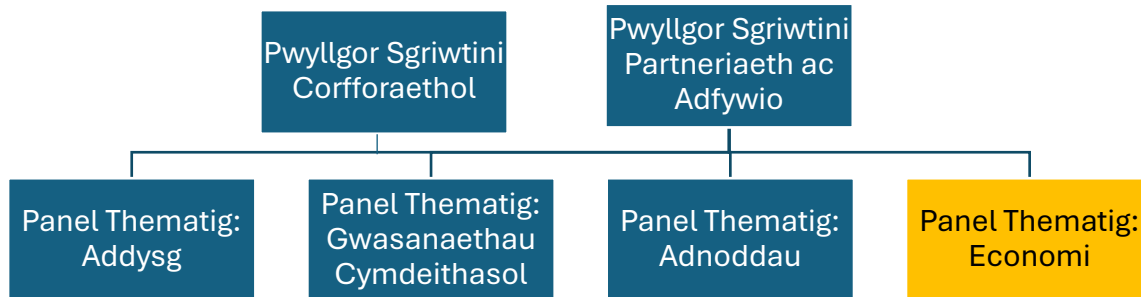
Y Fforwm Fusnes

- 10.20 Cafodd y panel gyfle i gwrdd â busnesau lleol mewn grŵp ffocws a drefnwyd gan y Cyngor. Dylid nodi bod y panel wedi cwrdd â'r Fforwm Fusnes cyn i'r newyddion am agor safle SMR yn Wylfa gael ei gyhoeddi. Daeth y panel i'r casgliad bod y cydweddiad cadarn rhwng blaenoriaethau'r Cyngor a'r gymuned fusnes, ynghyd â hygyrchedd y Cyngor a'r mentrau economaidd sydd ar y gweill, yn darparu sylfaen cadarn ar gyfer rhagor o waith partneriaeth i gyflawni twf cynaliadwy ar gyfer yr ynys.
- 10.21 Nododd y panel fod y gymuned fusnes yn ailadrodd nifer o'r heriau a nodwyd gan y Cyngor a'i drigolion, gan atgyfnerthu cyd-ddealltwriaeth o flaenoriaethau'r ynys. Tynnodd y busnesau sylw at bryderon ynglŷn â phwysau economaidd, recriwtio a chadw, a phwysigrwydd gwella cysylltedd cludiant er mwyn cefnogi masnach a buddsoddiad. Bu iddynt hefyd bwysleisio'r angen am weithlu medrus sy'n cyd-fynd â'r sectorau sy'n dod i'r amlwg, gan gydnabod bod datblygu sgiliau a chadw pobl ifanc yn hanfodol ar gyfer cynnal mentrau lleol ac ysgogi twf economaidd hirdymor.
- 10.22 Nododd Cynrychiolwyr y Fforwm a gyfarfu â'r panel hefyd y gallai'r Cyngor wneud mwy i ddiffinio a chyfleu gweledigaeth economaidd glir ar gyfer yr ynys. Bu iddynt bwysleisio bod gweledigaeth a gaiff ei chyfleu'n dda yn hanfodol ar gyfer magu hyder buddsoddwyr, busnesau a chymunedau. Awgrymodd y cynrychiolwyr hefyd fod ymagwedd y Cyngor tuag at feysydd allweddol o'r economi lleol – yn enwedig ei gynnig rheoli cyrchfan – yn ymddangos yn dameidiog ar brydiau. Bu iddynt bwysleisio bod angen datrys hyn ar fyrder er mwyn sicrhau y gall yr ynys fanteisio ar ei photensial o ran twristiaeth a rhoi ei hun mewn sefyllfa gystadleuol o fewn economi'r rhanbarth.
- 10.23 Cydnabu cynrychiolwyr y Fforwm Fusnes fod yr ynys wedi wynebu cyfnod economaidd heriol, gan golli cyflogwyr pwysig fel Alwminiwm Môn a'r swyddi eilaidd yr oedd y diwydiannau hyn yn eu cefnogi. Fodd bynnag, bu iddynt hefyd gydnabod y gallai mentrau newydd diweddar y mae'r Cyngor yn eu cefnogi – fel rhaglen Ynni Môn – amrywio'r economi, denu buddsoddiad newydd a gosod sylfeini twf y dyfodol. Roedd y panel yn ystyried y cydweddiad hwn rhwng y Cyngor a'r gymuned fusnes yn blatfform cadarnhaol i weithredu ar y cyd i ysgogi adfywiad a gwydnwch economaidd.
- 10.24 Tynnodd y cynrychiolwyr busnes sylw at y ffaith fod y Cyngor yn gymharol agored i'r gymuned fusnes, gan bwysleisio'r ymgysylltiad ffurfiol rheolaidd gydag arweinyddiaeth y Cyngor, gan gynnwys y Prif weithredwr. Teimlant fod parodrwydd y Cyngor i ymgysylltu'n uniongyrchol â busnesau'n creu cyfleoedd i gyd-ddylunio atebion i heriau a rennir, fel datblygu'r gweithlu, buddsoddi mewn isadeiledd, ac amrywiaeth o ran sectorau.

11.0 Gofyniad Perfformiad: Mae mesurau llywodraethu effeithiol ar waith

- 11.1 Ar y cyfan, daeth y panel i'r casgliad fod gan y Cyngor fesurau llywodraethu effeithiol ar waith, gan nodi rhai meysydd i'w gwella o fewn swyddogaeth Graffu'r Cyngor.
- 11.2 Mae gan y Cyngor gyfansoddiad a chynllun dirprwyo sy'n amlinellu'n glir beth yw'r cyfrifoldebau o ran gwneud penderfyniadau. Mae'r Cyngor hefyd yn gwerthuso ei berfformiad ei hun yn rheolaidd yn erbyn fframwaith hunanwerthuso.
- 11.3 Mae'r Cyngor wedi datblygu Cynllun y Cyngor sydd wedi'i lywio gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac yn cefnogi blaenoriaethau lles lleol. Arsylwodd y panel bod y staff yn gyfarwydd iawn â'r cynllun yn fewnol a'i fod yn cael ei gydnabod yn allanol, sy'n adlewyrchu cryfder brand 'Ynys Môn' yr ynys.
- 11.4 Teimlai'r panel fod safle arweinyddiaeth y cyngor ar yr ynys yn ei alluogi i fanteisio ar weledigaeth ar gyfer moderneiddio a datblygiad economaidd, y gellir ei rhannu ar draws yr ynys, gan gynnwys ei thrigolion, busnesau a phartneriaid yn y trydydd sector.
- 11.5 Nododd y panel fod mesurau llywodraethu cadarn ledled y Cyngor yn cael eu hatgyfnerthu gan berthnasoedd cydweithredol rhwng Aelodau a Swyddogion, a bod ymddiriedaeth, proffesiynoldeb, a chyd-ymrwymiad i gyflawni dros drigolion Ynys Môn yn rhai o nodweddion y perthnasoedd hyn.
- 11.6 Nododd y panel fod yr Aelodau Etholedig yn gyffredinol yn cydnabod bod Tîm Gwasanaethau Democrataidd y Cyngor yn cael eu parchu am eu proffesiynoldeb, eu hymatebolrwydd, a'u cefnogaeth ddiduedd. Pwysleisiodd yr Aelodau fod y Tîm yn rhan hanfodol o alluogi llywodraethu effeithiol drwy sicrhau bod prosesau democrataidd yn mynd rhagddynt yn ddidrafferth a bod y Cynghorwyr yn cael cyngor ac arweiniad cywir yn brydlon.
- 11.7 Bu i'r panel gydnabod bod trefniadau craffu'r Cyngor, er eu bod yn brin, wedi'u seilio ar strwythur clir ac ymrwymiad cadarn i lywodraethu effeithiol gan Swyddogion ac Aelodau Etholedig.
- 11.8 Mae'r Cyngor yn gweithredu gyda dau Bwyllgor Craffu, a gefnogir gan dri phanel thematig sy'n canolbwyntio ar Addysg, Gwasanaethau Cymdeithasol, ac Adnoddau. Er bod y strwythur prin hwn yn ddealladwy o ystyried maint cyffredinol y Cyngor, teimlai'r panel y gallai arwain at risgiau llywodraethu i'r sefydliad gan ei fod yn cyfyngu ar y gallu i ddarparu mesurau craffu cadarn a phrydlon.
- 11.9 Er mwyn cryfhau llywodraethu a chynyddu gwerth craffu i'r eithaf, dylai'r cyngor flaenoriaethu ei gynnig hyfforddiant a datblygiad i aelodau pwyllgorau, yn enwedig cadeiryddion ac is-gadeiryddion, fel bod ganddynt y sgiliau, yr hyder a'r adnoddau i gyflawni craffu cynhwysfawr, cyson ac effeithiol.
- 11.10 Daeth y panel o hyd i gyfle i gryfhau rôl y prosesau craffu wrth lywio a chael trosolwg o uchelgeisiau economaidd y Cyngor. Drwy gryfhau'r cysylltiad rhwng craffu a blaenoriaethau strategol y Cyngor, yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â datblygu economaidd, gall y Cyngor sicrhau bod materion hanfodol fel cludiant, isadeiledd, rheoli cyrchfan, a sgiliau yn cael eu herio mewn modd cadarn a thrawsbynciol.

- 11.11 Dylai'r Cyngor ystyried sefydlu Panel Economi pwrpasol a allai gynnig platfform wedi'i strwythuro ar gyfer y gwaith hwn, gan alluogi'r swyddogaeth graffu i wneud ei gwaith penodol o brofi tybiaethau, monitro cynnydd, ac ymgysylltu budd-ddeiliaid allanol.

- 11.12 Bu i'r panel hefyd ystyried trefniadau Rheoli Perfformiad lefel uchel y Cyngor, gan ganolbwyntio ar y rhai a oedd yn ymwneud â chyflawni ei gynllun corfforaethol ac wedi'u cynnwys yn ei Gerdyn Sgorio Corfforaethol.
- 11.13 Nododd y panel fod y dull Cerdyn Sgorio Corfforaethol a ddefnyddiwyd gan y Cyngor yn creu fframwaith tryloyw ar gyfer olrhain cynnydd yn erbyn amcanion strategol y Cyngor y mae Swyddogion a Chynghorwyr fel ei gilydd yn ei rannu a'i ddeall.
- 11.14 Mae'r fframwaith hwn yn sicrhau bod ymdrechion sefydliadol yn canolbwyntio ar y camau gweithredu sy'n cael yr effaith fwyaf, gan wella'r cydweddiad rhwng cyflawniad o ddydd i ddydd a blaenoriaethau hirdymor. Mae'r dull hwn yn gwella atebolrwydd drwy alluogi Aelodau, Swyddogion a budd-ddeiliaid i fonitro perfformiad yn gyson, gan gefnogi prosesau gwneud penderfyniadau ar sail tystiolaeth ar yr un pryd.
- 11.15 Daeth y panel i'r casgliad bod y sgôr gerdyn Corfforaethol yn darparu fframwaith clir a hygyrch ar gyfer olrhain cynnydd yn erbyn Cynllun y Cyngor. Gan adeiladu ar y sylfaen gref hon, mae gan y cyngor gyfle bellach i fabwysiadu dull mwy strategol a symlach drwy flaenoriaethu'r dangosyddion perfformiad allweddol sydd â'r effaith fwyaf ar gyflawni ei amcanion strategol. Nid yw pob dangosydd yn cyfleu 'r un pwysau, a byddai canolbwyntio ar set gryno o fesurau effaith uchel yn gwella eglurder adrodd, yn canolbwyntio ymdrech sefydliadol lle mae'n ychwanegu'r gwerth mwyaf, ac yn cryfhau'r llinell welediad rhwng gwybodaeth am berfformiad a gwneud penderfyniadau. Byddai'r mireinio hwn yn cefnogi dull mwy ffocws a chanlyniad-yrro o fonitro cynnydd yn erbyn Cynllun y Cyngor.

11.16 Argymhellion

6	Dylai'r Cyngor geisio cryfhau ei brosesau craffu drwy: • wella ei raglen datblygu Aelodau
---	---

	• ystyried o ddifrif yr angen i sefydlu Panel ar gyfer yr economi. • Atgyfnerthu datblygiad y rhaglen waith, gan sicrhau ei bod yn cydweddu'n strategol ac yn ymateb i flaenoriaethau sefydliadol, a'i bod yn cael ei chyfleu'n effeithiol ar draws y Cyngor.
7	Dylai'r Cyngor fireinio ei ddull o Fonitro Perfformiad, gan ganolbwyntio ar gamau gweithredu â blaenoriaeth uchel sy'n cael yr effaith fwyaf yng nghydestun Cynllun y Cyngor, gan sicrhau bod y blaenoriaethau hyn yn cael eu hadlewyrchu'n glir yn y Dangosyddion Perfformiad Allweddol ar y Cerdyn Sgorio Corfforaethol.

12.0 Trefniadau ar gyfer cyflawni amcanion strategol Cynllun y Cyngor – a yw'n trefniadau ni'n cynnig sicrwydd ein bod yn cyflawni Cynllun y Cyngor yn effeithlon?

12.1 Daeth y panel i'r casgliad fod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i gynnig sicrwydd ei fod yn cyflawni ei gynllun corfforaethol. Fodd bynnag, i gryfhau'r trefniadau hyn ymhellach, mae'r panel wedi pennu cyfres o argymhellion sydd wedi'u dylunio i wella mesurau llywodraethu a gallu strategol. Mae'r rhain yn cynnwys gwella perfformiad craffu (Argymhelliad 6), datblygu strategaeth ddatblygu economaidd uchelgeisiol (Argymhelliad 3), sefydlu Cynllun Moderneiddio clir a chydlynol (Argymhelliad 4), cynyddu gallu sefydliadol (Argymhelliad 5), a mireinio prosesau monitro perfformiad i sicrhau cydweddiad â blaenoriaethau corfforaethol (Argymhelliad 7).

13.0 A yw'r Cyngor yn gweithio'n effeithiol gyda'n cymunedau a'n partneriaid i gyflawni amcanion strategol Cynllun y Cyngor?

13.1 Wrth ystyried effeithiolrwydd ymgysylltiad y Cyngor gyda'i gymunedau a'i bartneriaid, nododd y panel feysydd o arfer da yn enwedig ar lefel leol, ond bu iddo nodi cyfleoedd i ehangu ei ddylanwad hefyd. Mae angen iddo ymgysylltu'n fwy cadarn ar lefel ranbarthol i gyflawni blaenoriaethau lleol ar gyfer trigolion Ynys Môn.

13.2 Drwy ei gyfweiliadau, daeth y panel ar draws Cyngor sy'n cael ei werthfawrogi a'i barchu gan ei bartneriaid yn y sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol, sy'n cydnabod rôl bwysig y Cyngor o ran darparu gwasanaethau cyhoeddus allweddol.

13.3 Mae'r Cyngor wedi sefydlu Fforwm Cyswllt Cynghorau Tref a Chymuned, sy'n cynnig platfform wedi'i strwythuro ar gyfer trafodaethau gyda chynghorau tref a chymuned. Bu i adborth gan gynrychiolwyr ac Un Llais Cymru gadarnhau bod y fforymau hyn yn gweithio'n dda a'u bod yn fodel o arfer dda ranbarthol y gallai'r Cyngor ei ddosbarthu ar draws y sector.

13.4 Nododd y panel berthynas waith arbennig o gadarn gyda'r sector gwirfoddol, y mae'r Cyngor yn ei ystyried yn bartner hanfodol i ddatblygu ei raglen atal. Tynnwyd sylw at ehangerder yr ymgysylltiad a ddangoswyd drwy'r Cynllun Creu Lleodd fel enghraifft o arfer dda.

- 13.5 Fel y nodwyd yn flaenorol yn yr adroddiad hwn, pwysleisiodd partneriaid o'r sector gwirfoddol y gallai'r Cyngor gryfhau ei ddull o gyfathrebu drwy ddefnyddio ymgysylltiad mwy amserol a rhagweithiol. Mae hyn yn cynnwys gwella cyfranogiad mewn ymgynghoriadau ffurfiol ac yn fforymau'r Cyngor, yn enwedig ar faterion sy'n bwysig i'r trydydd sector fel y gyllideb flynyddol a dyrannu grantiau'r Cyngor.
- 13.6 Bu i'r partneriaid gydnabod bod porth ymgynghori ar-lein y Cyngor yn ateb diben, ond roeddent yn argymhell cryfhau'r ymgysylltiad drwy ddulliau cyflenwol fel mwy o ryngweithio wyneb yn wyneb wedi'i dargedu a mwy o ddefnydd o'r cyfryngau cymdeithasol.
- 13.7 Roedd y panel yn rhannu barn y Cyngor na ellir cyflawni prosiectau isadeiledd hanfodol, fel gwella cysylltiadau cludiant a mynd i'r afael â chyfyngiadau cysylltedd, ar eu pen eu hunain. Clywodd y panel dro ar ôl tro fod gwell isadeiledd yn flaenoriaeth a rennir ymysg Swyddogion, Aelodau, trigolion a phartneriaid. Mae cydweithrediad rhanbarthol yn rhoi llais cryfach a chyfunol i'r Cyngor ddylanwadu ar benderfyniadau buddsoddi a sicrhau cyllid gan Lywodraethau Cymru a'r DU. Dylai'r cyngor gynnal ei fomentwm mewn gweithio gydag awdurdodau cyfagos a chyrrff rhanbarthol, fel Uchelgais Gogledd Cymru (y Cyd-bwyllgor Corfforaethol), gall y Cyngor sefydlu Ynys Môn yn rhan annatod o strategaeth twf economaidd Gogledd Cymru, gan sicrhau bod prosiectau fel gwelliannau i'r pontydd yn cael eu blaenoriaethu o fewn cynlluniau cludiant a chysylltedd ehangach.
- 13.8 Fel y mae arweinyddiaeth y Cyngor yn ymwybodol iawn, mae'r Cyngor wedi cyrraedd croesffordd ddemograffig ac economaidd, gyda datblygiadau cenedlaethol arwyddocaol fel gorsaf bŵer niwclear SMR Wylfa a Phorthladd Rhydd Ynys Môn yn creu cyfleoedd amlwg ar gyfer twf. Fodd bynnag, dim ond gyda chefnogaeth isadeiledd cadarn y gellir gwireddu'r cyfleoedd hyn yn llawn. Mae cydweithrediad rhanbarthol yn galluogi'r Cyngor i gydweddu ei uchelgeisiau o ran isadeiledd â blaenoriaethau economaidd ar hyd a lled Gogledd Cymru, gan greu achos cymhellol dros fuddsoddiad sy'n cysylltu gwelliannau i gludiant â chreu swyddi, mewnffuddsoddi, a chynaliadwyedd hirdymor.
- 13.9 Mae gweithio'n rhanbarthol yn gwella gallu'r Cyngor i oresgyn cyfyngiadau a heriau o ran gallu. Mae prosiectau isadeiledd ar raddfa fawr yn gofyn am arbenigedd technegol, adnoddau ariannol, a dylanwad gwleidyddol sylweddol, sef elfennau sy'n cynyddu drwy bartneriaethau rhanbarthol. Drwy wreiddio dulliau cydweithredol sy'n amlwg mewn arferion da presennol, gall y Cyngor ehangu ei ddylanwad y tu hwnt i ffiniau lleol, a sicrhau bod anghenion yr ynys yn cael eu hadlewyrchu mewn strategaethau cludiant a cheisiadau am gyllid rhanbarthol.

8	Dylai'r Cyngor geisio gwreiddio'r arferion da sy'n amlwg ar draws amrywiaeth o bartneriaethau sydd ar waith ar hyn o bryd drwy: Barhau i arwain y ffordd mewn partneriaethau rhanbarthol, gan ysgogi cydweithrediad a sicrhau bod gan Ynys Môn lais cryf a dylanwadol ar draws Gogledd Cymru a thu hwnt.
---	---

	• Atgynhyrchu'r gwaith partneriaeth cadarn sy'n amlwg o fewn y trydydd sector a gofal cymdeithasol, gan sicrhau bod y dulliau cydweithredol hyn yn cael eu hehangu i grwpiau a sefydliadau ar lefel gymunedol.
--	--

14.0 Cydnabyddiaeth

14.1 Hoffai'r panel a CLILC ddiolch i'r Cyngor, ei Aelodau a'i Swyddogion am y gefnogaeth wrth gydlynw ceisiadau am ddogfennau, ymatebion i ymholiadau, trefnu cyfarfodydd a gweithdai a darparu cefnogaeth ymatebol ar y safle.

14.2 Hoffai'r Panel hefyd ddiolch i'r sefydliadau, y partneriaid a'r rhai a gyfwelwyd y cawsant gwrdd â nhw tra roeddent ar y safle.

Atodiad 2

Asesiad Perfformiad Panel – Adroddiad Terfynol ac Ymateb y Cyngor

1. Cyflwyniad

Ym mis Tachwedd 2025, cymerodd y Cyngor ran mewn Asesiad Perfformiad Panel (PPA) yn unol â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Wedi'i hwyluso gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC), roedd yr asesiad yn gwerthuso i ba raddau y mae'r Cyngor yn cyflawni ei swyddogaethau, defnyddio ei adnoddau a llywodraethu ei hun yn effeithiol

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno ymateb arfaethedig y Cyngor i'w Asesiad Perfformiad cyntaf gan Banel.

Aeth y Cyngor ati'n rhagweithiol i sicrhau bod yr asesiad yn canolbwyntio ar y meysydd isod:

- **Ein trefniadau ar gyfer cyflawni'r amcanion strategol yng Nghynllun y Cyngor - ydi'r trefniadau a roddwyd ar waith yn darparu sicrwydd bod Cynllun y Cyngor yn cael ei gyflawni'n effeithlon?**
- **Cyngor yn gweithio'n effeithiol gyda chymunedau a phartneriaid i gyflawni'r amcanion strategol yng Nghynllun y Cyngor?**

Mae'r Asesiad yn darparu sicrwydd allanol, lefel uchel, bod Ynys Môn yn perfformio'n dda, ar adeg pan fo'r hinsawdd economaidd yn heriol, a daeth y Panel i'r casgliad bod y Cyngor yn cyflawni ei swyddogaethau yn unol â'r dyletswyddau perfformiad.

2. Prif Ganfyddiadau

At ei gilydd, ar adeg pan fo'r hinsawdd economaidd yn heriol, mae trefniadau llywodraethiant y Cyngor yn gadarn, mae perthnasau adeiladol yn bodoli rhwng aelodau a swyddogion, ac mae trywydd gwelliant clir ers 2018.

Mae hyn yn galluogi'r Cyngor i hyrwyddo'i waith da yn ogystal ag egluro'i rôl fel arweinydd seiliedig ar leoedd dibynadwy ar gyfer yr ynys.

Daeth i'r amlwg bod datblygu economaidd yn flaenoriaeth allweddol, ynghyd â datblygu naratif pendant a chynllun strategol uchelgeisiol ar gyfer y maes hwn. Nododd y Panel bod cyfleoedd sylweddol yn bodoli'n genedlaethol megis gorsaf niwc clear newydd yn Wylfa ar gyfer Adweithyddion Modiwlwr Bach, Porthladd Rhydd Ynys Môn a'r Ganolfan Data AI arfaethedig.

Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn wynebu rhagor o bwysau ariannol a heriau parhaus o ran y gweithlu. Mae'r Panel yn argymhell datblygu cynllun strategol lefel uchel, trawsbynciol ar gyfer moderneiddio, sy'n cyd-fynd â'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Bydd hyn yn cryfhau gwydnwch a galluogi'r Cyngor i addasu i gyfyngiadau ariannol a manteisio ar gyfleoedd i sicrhau twf cynaliadwy.

Daeth y Panel i'r casgliad bod Ynys Môn mewn sefyllfa gadarn i adeiladu ar ei gynnydd ac ymateb yn effeithiol i'r heriau sydd i ddod. Mae'r Cyngor yn elwa o lywodraethiant cadarn, gweithlu brwdfrydig, partneriaethau uchel eu parch a synnwyr clir o hunaniaeth sy'n seiliedig ar leoedd.

3. Y Camau Nesaf

Mae'r ymateb a chynllun gweithredu drafft wedi'i nodi yn adran 4.

Ar ol cael eu cymeradwyo, ac yn unol â'r canllawiau ar gyfer cynnal PPA, bydd y dogfennau'n cael eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor er mwyn sicrhau tryloywder ac ymgysylltiad cyhoeddus.

Bydd copi o ymateb a chynllun gweithredu y Cyngor yn cael ei anfon yn ffurfiol at aelodau'r Panel, Archwilydd Cyffredinol Cymru, Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a Gweinidogion Cymru.

Bydd y camau gweithredu sydd wedi'u nodi mewn ymateb i'r argymhellion yn cael eu hymgorffori a'u monitro drwy'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol a Chynlluniau Cyflenwi Gwasanaeth.

4. Cynllun Gweithredu

Cyf	Argymhelliad y Panel	Ymateb y Cyngor (Cytuno / Anghytuno)	Camau Gweithredu Arfaethedig	Perchennog y Weithred	Swyddog/ion Cefnogi	Dyddiad Cwblhau Targed
1.	Dylai'r Cyngor geisio dod o hyd i gyfleoedd i atgyfnerthu a datblygu ei rôl fel arweinydd sy'n seiliedig ar leoedd , er mwyn hybu a hyrwyddo ei weledigaeth ar gyfer yr ynys ymhellach drwy weithio tuag at wella ei ddull cyfathrebu ac ymgysylltu, gan ganolbwyntio'n benodol ar hyrwyddo ei waith da.	Cytuno	Byddwn yn datblygu a mabwysiadu cynlluniau creu lleoedd ar gyfer y pum tref ar yr ynys. Sefydlu a chyfathrebu canllaw seiliedig ar leoedd clir a chydgyssylltiedig, sy'n atgyfnerthu arweinyddiaeth a gweledigaeth hirdymor y Cyngor, cysoni mentrau creu lleoedd a sicrhau ymgysylltiad parhaus â chymunedau a phartneriaid. Byddwn yn gwneud gwell defnydd o ddata demograffig y Swyddfa Ystadegau Gwladol wrth wneud penderfyniadau, er mwyn dod yn sefydliad sy'n cael ei lywio gan ddata.	Christian Branch	Fôn Roberts, Susan O Jones, Tîm Rheoli	Rhagfyr 2026 Gorffennaf 2027 Parhaus

Cyf	Argymhelliad y Panel	Ymateb y Cyngor (Cytuno / Anghytuno)	Camau Gweithredu Arfaethedig	Perchennog y Weithred	Swyddog/ion Cefnogi	Dyddiad Cwblhau Targed
2.	Dylai'r Cyngor ddatblygu cynllun moderneiddio clir a chydlynol sy'n nodi'r themâu a blaenoriaethau allweddol ar gyfer newid. Dylai'r Cynllun: - Fod yn gynllun lefel uchel a thrawsbynciol ar gyfer y sefydliad cyfan, a, - Dylai fod yn gydnaws â'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig a chael ei ariannu ganddo, er mwyn, - Sicrhau cynaliadwyedd hirdymor y sefydliad.	Cytuno	Byddwn yn datblygu a chyhoeddi cynllun strategol ar gyfer Moderneiddio. Bydd yn nodi ein blaenoriaethau ar gyfer moderneiddio a gwella a phryd a sut y byddant yn cael eu gweithredu. Bydd yn gydnaws â'n cynlluniau ariannol er mwyn gwneud yn siŵr ein bod ni'n cwrdd â'r ymrwymïadau yng Nghynllun y Cyngor nawr ac yn y dyfodol. Bydd y Cynllun Strategol newydd ar gyfer Moderneiddio yn sail i'r amcanion ac ymrwymïadau strategol yng Nghynllun newydd y Cyngor ar gyfer 2028 ymlaen.	Huw Ynyr	Rhys H Hughes, Tîm Rheoli	Rhagfyr 2026

Cyf	Argymhelliad y Panel	Ymateb y Cyngor (Cytuno / Anghytuno)	Camau Gweithredu Arfaethedig	Perchennog y Weithred	Swyddog/ion Cefnogi	Dyddiad Cwblhau Targed
3.	Er mwyn cefnogi arweinyddiaeth seiliedig ar leoedd ac amcan strategol y Cyngor yn gysylltiedig â'r economi, dylai'r Cyngor ddatblygu cynllun strategol clir ac uchelgeisiol ar gyfer y maes datblygu economaidd sy'n amlygu'r cryfderau, cyfleoedd a blaenoriaethau twf ar gyfer yr ardal. Dylai'r Cyngor adlewyrchu'r risgiau a chyfleoedd yn gysylltiedig ag economi'r Ynys yn ei Gofrestr Risgiau Strategol.	Cytuno	Byddwn yn adolygu ein gwaelodlin a chwblhau dadansoddiad SWOT er mwyn deall ein cryfderau, gwendidau, cyfleoedd a bygythiadau'n gysylltiedig â'r heriau economaidd presennol. Adolygu ac adlewyrchu'r risgiau a chyfleoedd economaidd allweddol yng Nghofrestr Risgiau Strategol y Cyngor. Datblygu cynllun strategol clir ac uchelgeisiol ar gyfer y maes datblygu economaidd sy'n amlinellu sut y bydd y Cyngor yn cyfrannu at wireddu'r cyfleoedd twf. Bydd yn sail i Gynllun newydd y Cyngor ar gyfer 2028 ymlaen	Christian Branch	Tîm Rheoli	Rhagfyr 2026 Rhagfyr 2026 Gorffennaf 2027

Cyf	Argymhelliad y Panel	Ymateb y Cyngor (Cytuno / Anghytuno)	Camau Gweithredu Arfaethedig	Perchennog y Weithred	Swyddog/ion Cefnogi	Dyddiad Cwblhau Targed
4.	Dylai'r Cyngor gynyddu ei gapasiti a'i wydnwch o ran cyflawni prosiectau a thrawsnewid y ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu, a hynny'n gwbl gydnaws â Chynllun y Cyngor, Risgiau Strategol a'r agenda Moderneiddio, drwy ymgorffori arferion da sydd wedi bod yn llwyddiannus yn fewnol megis mentrau gofal cymdeithasol i gynyddu capasiti.	Cytuno	Byddwn yn adolygu ein trefniadau llywodraethu ar gyfer prosiectau strategol yn unol ag amcanion strategol a Chynllun y Cyngor. Yn unol â'n hymrwymiad i ddatblygu Cynllun Strategol newydd ar gyfer Moderneiddio byddwn yn cydnabod a blaenoriaethu adnoddau i gyflawni prosiectau strategol allweddol.	Huw Ynyr	Rhys H Hughes, Tîm Rheoli	Gorffennaf 2026 Rhagfyr 2026
5.	Dylai'r Cyngor gryfhau ei ddulliau cyfathrebu ac ymgysylltu mewnol gan adeiladu ar ei arferion da presennol.	Cytuno	Mae cynllun cyfathrebu mewnol newydd wrthi'n cael ei ddatblygu. Unwaith y bydd wedi cael ei fabwysiadu, bydd yn cael ei ddefnyddio i wella cyfathrebiadau mewnol gyda'r holl staff.	Eurig Williams	Gethin Jones, Lee Jones, Tîm Rheoli	Rhagfyr 2026

Cyf	Argymhelliad y Panel	Ymateb y Cyngor (Cytuno / Anghytuno)	Camau Gweithredu Arfaethedig	Perchennog y Weithred	Swyddog/ion Cefnogi	Dyddiad Cwblhau Targed
6.	Dylai'r Cyngor geisio cryfhau ei ddulliau craffu drwy: • wella ei raglen datblygu aelodau • ystyried sefydlu Panel ar gyfer yr economi. • Cryfhau'r gwaith o ddatblygu'r rhaglen waith, gan sicrhau ei fod yn strategol ac yn gydnaws â blaenoriaethau'r sefydliad, ac yn ymateb iddynt, a'i fod yn cael ei gyfathrebu'n effeithiol ledled y Cyngor.	Cytuno	Byddwn yn gwella ein rhaglen datblygu aelodau fel rhan o'n proses gynefino ar gyfer aelodau yn dilyn yr etholiadau llywodraeth leol yn 2027. Byddwn yn adolygu ein trefniadau llywodraethiant ar gyfer craffu ac yn ystyried sut y gellid graffu ar faterion economaidd yn well.	Dyfan Siôn	Lynn Ball	Mawrth 2027
7.	Dylai'r Cyngor freinio'i ddulliau Monitro Perfformiad, gan ganolbwyntio ar gamau gweithredu blaenoriaeth uchel a fydd yn cael yr effaith fwyaf yng nghyd-destun Cynllun y Cyngor, er mwyn sicrhau bod y blaenoriaethau hyn yn cael eu hadlewyrchu'n glir yn y Dangosyddion Perfformiad Allweddol ar y Cerdyn Sgorio Corfforaethol.	Cytuno	Byddwn yn adolygu ein fframwaith monitro perfformiad i sicrhau bod ein prosesu'n darparu sicrwydd ein bod ni'n gwneud cynnydd tuag at gyflawni Cynllun y Cyngor. Byddwn yn cryfhau'r cyswllt rhwng y maes rheoli risg, rheolaeth ariannol a monitro perfformiad.	Huw Ynyr	Rhys H Hughes, Gwyndaf Parry, Dyfan Siôn, Susan O Jones	Rhagfyr 2026

Cyf	Argymhelliad y Panel	Ymateb y Cyngor (Cytuno / Anghytuno)	Camau Gweithredu Arfaethedig	Perchennog y Weithred	Swyddog/ion Cefnogi	Dyddiad Cwblhau Targed
			Bydd y ddau gynllun strategol a ddatblygwyd mewn ymateb i argymhellion rhif dau, tri a phedwar yn sail i'n hamcanion strategol diwygiedig fel rhan o Gynllun newydd y Cyngor ar gyfer 2028 ymlaen a byddant hefyd yn sail i'n dangosyddion rheoli perfformiad allweddol diwygiedig.			Gorffennaf 2027
8.	Dylai'r Cyngor geisio ymgorffori'r arferion da presennol sy'n bodoli ar draws pob math o bartneriaethau drwy: Barhau i arwain y ffordd o ran partneriaethau rhanbarthol, ysgogi cydweithio a sicrhau bod gan Ynys Môn lais dylanwadol ledled Gogledd Cymru a thu hwnt.	Cytuno	Rydym wedi ymrwymo i weithio mewn partneriaeth gyda rhanddeiliaid a phartneriaid lleol, rhanbarthol a chenedlaethol, yn cynnwys cryfhau'n perthynas waith â Medrwn Môn a Môn CF er mwyn cyflawni'n Cynlluniau Strategol ar	Tîm Arweinyddiaeth	Tîm Rheoli	Parhaus

Cyf	Argymhelliad y Panel	Ymateb y Cyngor (Cytuno / Anghytuno)	Camau Gweithredu Arfaethedig	Perchennog y Weithred	Swyddog/ion Cefnogi	Dyddiad Cwblhau Targed
	Efelychu'r bartneriaeth waith glir sy'n bodoli o fewn y trydydd sector a'r maes gofal cymdeithasol, gan sicrhau bod y dulliau hyn yn cael eu hymestyn i grwpiau a sefydliadau cymunedol.		gyfer y maes Oed-Gyfeillgar ac Ystyriol o Drawma. Byddwn yn parhau i hyrwyddo ac annog cydweithio yn unol â gwerthoedd y Cyngor ar draws y Cyngor drwy'r tîm Arweinyddiaeth a'r Tîm Rheoli.			